

Vladimir Beus¹ | **DRVO ZLATNO ŽUTE KROŠNJE**
A TREE WITH GOLDEN YELLOW CROWN

• **Izvod**

Rod *Gleditsia* L. u nesamonikloj dendroflori Sarajeva i okoline je zastupljen sa sjeveroameričkom vrstom *Gleditsia triacanthos* L. - gledičija, trnovac. Inače, u toplijim područjima Evrope se gaji se nekoliko introduciranih vrsta ovog roda. Ove se vrste odlikuju estetskim vrijednostima i širokom ekološkom amplitudom. Pogodne su za introdukciju u urbano zelenilo Sarajeva a i drugih gradskih aglomeracija na odgovarajućim staništima. Posebno se estetskim vrijednostima ističe zlatna gledičija (*Gleditsia triacanthos* „Sunburst“.

Ključne riječi: rod *Gleditsia* L., zlatna gledičija, introdukcija, urbano zelenilo Sarajeva

• **Abstract**

In the allochthonous dendroflora of Sarajevo and its surroundings, the genus *Gleditsia* L. is represented only by the North American species *Gleditsia triacanthos* L. - honey locust or thorny locust. Several introduced species of this genus are grown in warmer areas of Europe. These species are distinguished by aesthetic values and a wide ecological amplitude. They are suitable for introduction into the urban green areas of Sarajevo and other urban agglomerations in appropriate habitats. *Gleditsia triacanthos* „Sunburst“ particularly stands out in terms of aesthetic values.

Key words: The genus *Gleditsia* L., *Gleditsia triacanthos* „Sunburst“, introduction, urban green areas of Sarajevo

UVOD • INTRODUCTION

U urbanom zelenilu Sarajeva, i inače, u hortikulturnoj praksi kod nas, koristi se iz roda *Gleditsia*

L. samo vrsta *Gleditsia triacanthos* L. - gledičija, trnovac. Ime roda je po botaničaru i direktoru Botaničkog vrta u Berlinu, Gleditsch, 1714.-1786. Zastupljenost ove vrste u nesamonikloj dendroflori Sarajeva i okoline evidentirana je dosta često, kao odrasla stabla, prije sedamdesetak godina (Stefanović,1955). U proteklom vremenu gledičija se koristila u urbanom zelenilu Sarajeva sporadično, kao pojedinačna stabla ili manje skupine stabala. Tu i tamo korištena je za formiranje živih ograda, češće uz privatne posjede.

Međutim, rod *Gleditsia* L. obuhvata dvanaest listopadnih vrsta drveća sa arealom u Sjevernoj i Južnoj Americi, centralnoj i istočnoj Aziji, tropskoj Africi (Jovanović, 1985). Neke od ovih vrsta odlikuju i kultivari izvanrednih estetskim karakteristikama, prvenstveno bojom lišća. Introdukcija ovih vrsta i njihovih kultivara u urbano zelenilo Sarajeva bila bi poželjna. Zahtijevaju duboka zemljišta i osunčane položaje, u području hrastovih šuma, osim najsvuljih i najtoplijih. Ovim bi se obogatila nesamonikla dendroflora i dobili novi estetski sadržaji u urbanom zelenilu Sarajeva. Posebno se ističe zlatna gledičija *Gleditsia triacanthos* „Sunburst“.

ZLATNA GLEDIČIJA (*Gleditsia triacanthos* „SUNBURST“) • GOLDEN HONEYLOCUST (*Gleditsia triacanthos* „SUNBURST“)

Zlatna gledičija (*Gleditsia triacanthos* „Sunburst“) je malo drvo, visine 8 do 12 m i 6 do 7 m široke, okruglaste i rastresite krošnje. Ovaj kultivar se odlikuje zlatno žutom bojom vršnih dijelova dugačkog, složeno perastog, poput paprati, lišća (Slika 1), oko polovine dužine lišća, 30 do 40 cm. U toku ljeta spoljni plašt krošnji ovih stabala ima zlatno žutu boju „cvjetajućeg lišća“, kojom se kontrastno ističu u ljetnom aspektu urbane dendroflore i daju prekrasne estetske efekte. Kasnije je lišće svijetlo zelene boje, u jesen je braonkasto (Slika 2). Ovaj kultivar je bez trnova i plodova, ili sa veoma rijetkom i pojedinačnom njihovom pojavom (Hans-Dieter, 2002; Könenmann, 1998; TRHS, 1999).

¹ Akademik Vladimir Beus, Akademija nauka i umjetnosti Bosna i Hercegovine, Bistrik 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, e-mail: vladimir.beus@gmail.com

Slika 1. List zlatne gledičije
Picture 1. Leaf of Golden Honeylocust

Zlatna gledičija zahtijeva bolja zemljišta i osunčane počožaje. Svojim habitusom, visinom 8 do 12 m, okruglastom i manje voluminoznom krošnjom posebno je pogodna za gradske prostore gdje fasade zgrada ne daju mogućnost korištenja drugih vrsta drveća većih krošanja. Ovaj kultivar je pogodan kao drvo za kraće aleje i drvorede, kao „okvir“ za manje trgove, te formiranje manjih grupa soliternih stabala kao kontrastne uz druge vrste drveća, naročito uz četinarske vrste drveća. U Zagrebu, u užem središtu grada, nekoliko kraćih drvereda duž ulica i oko površine Britanskog trga ukrašava zlatna gledičija.

Slika 2. Zlatna gledičija u jesen*
Picture 2. Golden Honeylocust in autumn

ZAKLJUČAK • CONCLUSION

Rod *Gleditsia* L. u urbanom zelenilu Sarajeva i okoline zastupljen je samo sa sjeveroameričkom vrstom *Gleditsia triacanthos* L. - gledičija, trnovac. Ova vrsta ima nekoliko kultivara među kojima se izvanrednim estetskim vrijednostima ističe kultivar zlatna gledičija (*Gleditsia triacanthos* „Sun-burst“). Ona zlatno žutim vršnim dijelovima listova „oboji“ okruglaste krošnje, koje ljeti pružaju prekrasne vizuelne efekte.

Svojim habitusom, visinom 8 do 12 m, okruglastom krošnjom manje voluminoznosti, posebno je pogodna za relativno skućen gradske prostore, gdje fasade zgrada ne omogućavaju korištenje drveća većih krošanja. Zlatna gledičija je pogodna u navedenim gradskim prostorima za formiranje kraćih aleja i drvoreda duž ulica, kao „okvir“ za manje trgove, te kao manje soliterne grupe stabala kao kontrastne uz druge vrste drveća, naročito uz četinarske vrste drveća.

*Preuzeto iz Hans-Dieter Wurga, 2002: Das grosse Buch der Garten- und Landschaftsgehölze.

LITERATURA • REFERANCES

- Hans-Dieter, W. (2002): Das grosse Buch der Garten-und Landschaftgehölze. Herausgegeben von Bruns Pflanzen, Bad Zwischenahn.
- Jovanović, B. (1985): Dendrologija, IV izdanje. Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
- Könemann, (1998). Botanica. Das Abc der Pflanzen 10.000 Arten in Text und Bild. Random House Australua Pty Ltd.
- Stefanović, V. (1955): Prilog poznavanju nesamonikle dendroflora Sarajeva i okoline. Radovi, Naučno društvo, Odjeljenje prirodno-tehničkih nauka, knj. 1, Sarajevo.
- The Royal Horticultural Society, (1999): New Encyclopedia of Plants and Flowers. Dorling Kindersley, London - New York - Sydney - Moscow.

• SUMMARY

In the urban green areas of Sarajevo and its surroundings, the genus Gleditsia L. is represented only by the North American species Gleditsia triacanthos L. - honey locust or thorny locust. In the warmer areas of Europe, several introduced species of this genus and their cultivars are grown. Gleditsia triacanthos „Sunburst“ particularly stands out among the cultivars by its extraordinary aesthetic values. This cultivar with its golden yellow leaves decorates the round tree crown that provide beautiful visual effects. Given its habitus, the height of 8 - 12 m, a rounded and less voluminous tree crown, it is particularly suitable for the areas where buildings do not allow the use of tree species with larger crowns. In these urban areas and sunny places, Gleditsia triacanthos „Sunburst“ is convenient for short alleys and avenues and the edges of public squares as well as a small group of solitary trees contrasting with other tree species, especially with coniferous tree species.